

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **J. Š.,** proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje,** se sídlem 28. října 117, Ostrava, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výrokové části II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 12. 2010, č. j. 22 A 107/2010 - 33,

takto:

Výroková část II. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 12. 2010, č. j. 22 A 107/2010 - 33, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1.] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl žalobou rozhodnutí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje („žalovaný“) ze dne 7. 5. 2010, č. j. MSK 40163/2010, kterým bylo změněno rozhodnutí Magistrátu města Opavy ze dne 22. 1. 2010, č. j. MMOP/91671/2009/ZIVN/MaE. Tímto rozhodnutím bylo stěžovateli zrušeno živnostenské oprávnění k provozování živnosti volné s předmětem podnikání „*výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona*“, a to z důvodu, že byl pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu podvodu, takže na něj nelze pohlížet jako na osobu bezúhonnou.

[2.] Stěžovatel současně požádal krajský soud o přidělení právního zástupce a o osvobození od placení soudního poplatku. Kasační stížností napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě bylo stěžovateli (I.) přiznáno osvobození od soudních poplatků a (II.) současně mu byl ustanoven zástupcem advokát JUDr. Vlastimil Vezdenko.

[3.] Tuto výrokovou část II. napadl stěžovatel kasační stížností a odůvodnil ji tím, že JUDr. Vezdenko zastupuje ve sporu se stěžovatelem E. Š., takže dochází ke střetu zájmů. Pozdějším podáním požádal, aby mu byl jako zástupce ustanoven Mgr. Marian Babic, který mu byl přidělen soudem v jiné věci, přičemž problematika obou případů spolu úzce souvisí a zmíněný advokát je tedy s věcí seznámen.

[4.] JUDr. Vezdenko následně soudu sdělil, že není zproštěn mlčenlivosti a může proto pouze sdělit, že v letech 2007 a 2008 paní E. Š. skutečně poskytl právní služby v obchodně právní věci proti stěžovateli, nicméně v současnosti jmenovanou již nezastupuje.

[5.] Nejvyšší správní soud přezkoumal výrokovou část II. napadeného usnesení Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, dále jen „s. ř. s.“) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[6.] Především je nutno uvést, že stěžovatel sice výslovně neoznačil žádný kasační důvod, nicméně z obsahu stížnosti je patrno, že brojí proti nezákonnosti napadeného usnesení krajského soudu, což představuje důvod zakotvený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[7.] V daném případě se jedná o problém výkladu ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. (poznámka NSS: krajský soud chybně označil odst. 7 stejného zákonného ustanovení). Podle věty první tohoto ustanovení platí, že „*navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát*.“

[8.] Toto zákonné ustanovení opakovaně interpretoval Nejvyšší správní soud. Klíčový je v tomto smyslu rozsudek jeho rozšířeného senátu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141 (in: č. 1995/2010 Sb. NSS), z něhož plynou zejména následující závěry: Ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. je konkrétním projevem ústavně zaručeného širšího práva na právní pomoc v řízení před soudy (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Rozhodování o ustanovení zástupce lze v zásadě rozdělit na posouzení toho, zda vůbec navrhovatel splňuje podmínky dané ustanovením § 35 odst. 8 s. ř. s. (předpoklad osvobození od soudních poplatků a je-li zastoupení třeba k ochraně práv účastníka). Teprve jsou-li splněny uvedené podmínky, následuje úvaha soudu o tom, kterého konkrétního zástupce účastníkovi řízení ustanoví.

[9.] V nyní projednávaném případě není spornou první z nastolených otázek, tj. zda vůbec měl být stěžovateli ustanoven zástupce. V tomto směru totiž krajský soud žádost stěžovatele plně akceptoval a zdejší soud nemá žádný rozumný důvod tyto jeho závěry jakkoliv zpochybňovat.

[10.] Rozšířený senát dále k ustanovení konkrétního zástupce uvedl, že „*vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem [srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2005, č. j. 7 Azs 214/2005 - 96 (www.nssoud.cz)]. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení (typicky právě v případě žadatelů o mezinárodní ochranu) v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.*“

[11.] Je tak zřejmé, že sice není dán nárok žalobce na ustanovení konkrétního zástupce (advokáta), nicméně na straně druhé je třeba při rozhodování o ustanovení zástupce akcentovat zmiňovaný vztah důvěry (viz také rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 8 As 43/2007 - 156, in: www.nssoud.cz). Při postupu podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. je proto třeba respektovat předpoklad subjektivní důvěry účastníka řízení k ustanovenému zástupci, a to jak v pozitivním smyslu (je namístě zpravidla ustanovit zástupcem osobu, kterou již účastník zná a má k ní důvěru), tak také ve smyslu negativním (zástupcem by neměly být osoby, vůči nimž má účastník *a priori* záporný vztah, pokud samozřejmě tento vztah není dán zjevně iracionálními důvody).

[12.] Proto také vyslovil rozšířený senát v citovaném rozsudku právní názor, podle něhož jestliže navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. Takovými situacemi bude například to, že vzhledem k místu konání soudního řízení či k místu pobytu účastníka řízení by komunikace zástupce se soudem, s účastníkem řízení či s jinými osobami narážela na neúměrné obtíže, nebo to, že navrhovaný zástupce je toho času zaneprázdněn poskytováním právní pomoci jiným osobám a není schopen se věci účastníka řízení věnovat s potřebnou péčí. V tomto ohledu je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

[13.] V nyní projednávané věci stěžovatel v žádosti o ustanovení zástupce žádnou konkrétní osobu neoznačil a učinil tak až v přípisu ze dne 10. 2. 2011, takže krajskému

soudu nelze vytknout, že se s touto žádostí nevypořádal. Rovněž důvody, pro které stěžovatel odmítl ustanoveného zástupce JUDr. Vezdenka, krajskému soudu v době jeho rozhodování nebyly známy. Na straně druhé, s přihlédnutím k významu ústavně zaručeného základního práva na právní pomoc, má Nejvyšší správní soud za to, že v tomto konkrétním případě nelze po stěžovateli požadovat, aby vůči ustanovenému advokátovi JUDr. Vezdenkovi s ohledem na shora popsané okolnosti subjektivně pociťoval důvěru, nezbytnou pro jejich vzájemnou spolupráci. Proto považuje kasační stížnost za důvodnou.

[14.] Lze tak uzavřít, že Nejvyšší správní soud na základě shora předestřené argumentace dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, neboť se krajský soud dopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky výkladu ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., jakkoliv se jedná o protizákonnost zjištěnou teprve *ex post* a bez vědomí či dokonce zavinění krajského soudu. Byl tak naplněn kasační důvod zakotvený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Proto Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm je tento soud vázán shora uvedeným právním názorem, což znamená, že bude znovu rozhodovat o ustanovení zástupce stěžovateli, kterému buď ustanoví stěžovatelem požadovaného Mgr. Mariana Babice, anebo ve shodě se shora nastíněnou judikaturou odůvodní, proč tento zástupce není vhodný a ustanoví zástupce jiného.

[15.] V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud též o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. dubna 2011

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu